

incarnationis et passionis. Quasi : Ne pressura tribulationis ipsa formidine acumen doctrinæ obtundat.

VERS. 23. — *Pax fratribus.* Pacem optat eis, quæ est janua dilectionis.

EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

ARGUMENTUM.

Philippenses sunt Macedones. Hi, accepto verbo veritatis, persisterunt in fide, nec receperunt falsos apostolos. Hoc collaudat scribens eis a Roma de carcere per Ephaphroditum.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — *Paulus.* More solito salutationem præmittit; deinde gratias Deo agit pro eis, implorans eis majora bona, ut et in virtutibus crescentes ad perfectionem perveniant. Deinde patientiam in tribulationibus monet exemplo sui et Christi, postea ut caveant a versutiis pseudoapostolorum; tandem admonitionem moralem interserit, et prope finem de gratia, quam sibi Romam per Ephaphroditum miserant, gaudere se dicit. *Timotheus.* Hunc apponit, quia eum missurus erat ad illos: propter hoc eum quodammodo commendans, ut eadem quæ scribit ab eo recipiant. *Servi.* Servos dixit, ut et ipsi pro Domino ferant dura. *Christi.* Ut contra pseudo stent.

VERS. 3. — *Gratias ago Deo meo.* Quasi dicat: Agite quæ agitis, quia talia sunt, unde Deum laudo.

VERS. 5. — *Communicatione.* Per quam vestra communia fecistis, in Evangelio exaltando.

VERS. 6. — *Confidens.* Quasi: Deprecor ut stetis, et confido hoc ipsum fieri a vobis quod precor, non autem aliud; sed videte ne frustra confidam.

Perficiet. Ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens.

VERS. 7. — *Sicut est mihi.* Ita gratias ago, deprecor et confido, sicut justum est sentire, id est ita velle. Et exponit causam, eo quod habeam vos in corde, bonum vobis desidero, sive sim victus, sciens vos quoque victos, sive defendens Evangelium, quod et vos facitis.

VERS. 8. — *Cupiam omnes vos,* etc. Id est intimo amore Christi, ut ab eo perfecte diligamini, vel eo affectu diligatis Deum et proximos, quo Christus qui animam posuit. Vel hoc refertur ad id quod supra dixit, se desiderare eos esse socios gaudii sui. Et determinat quomodo, scilicet amore Christi, non humano, ut participes habeat in Deo.

VERS. 10. — *Ut probetis potiora.* Id est, ut crescat charitas vestra in scientia, ut probare et discernere sciatis non solum quæ sunt mala et bona, sed etiam inter bona quæ sint potiora, ut post probationem sitis sinceri in vobis, sine operibus corruptionis, et quantum ad proximum, sine offensione.

VERS. 11. — *Repleti fructu,* etc. Id est mercede justitiæ, adeo ut sitis gloria et laus Dei, ut pro vobis dicatur: *Mirabilis Deus in sanctis suis* (Psal. LXVII).

VERS. 12. — *Scire autem volo,* etc. Hactenus communiter locutus est, inde ponit specialiter quæ tolerantiam suadeant, scilicet, *Pro vobis gratias ago: Confido.* Vos autem volo scire, etc., quasi dicat: Cum ita sitis perfecti, perseverate et cavete, ne tribulationes instantes hanc vestram diminuunt perfectionem, sed exemplum mei respicite.

VERS. 13. — *Ut vincula,* etc. Quia namque patienter quælibet mala sustineo, patet non esse scelus falsitatis quam in me justa vindicta percellat, sed quamdam veritatis virtutem quam sustinendi fortitudo magnificat.

VERS. 14. — *Auderent,* etc. Constantia enim ejus multos ita animavit, ut non timerent evangelizare.

VERS. 17. — *Quidam autem,* etc. Convicti in contentione a me, prædicant secundum quod eos convicti debere prædicare. *Ex contentione.* Ex privato odio, quod aliquando mecum contulerunt, et confutati sunt. Et ne viderentur correcti, addit: *Non puro animo.*

VERS. 18. — *Quid enim?* Non prohibet mercenarios, sed permittit, quia et ipsi utiles sunt ad aliqua. *Sed et gaudebo.* Ideo gaudeo de malis meis, vel de profectu Evangelii, quia inde mihi salus.

VERS. 21. — *Mihi autem vivere Christus est,* etc. Quasi diceret: Merito Christum magnifico sive vita, sive morte, quia *Christus mihi vivere,* id est mihi vita hic per fidem et spem, et in futuro per speciem. Pro hac vita mortale corpus tradidit, ut ipsum immortale in æternum recipiat, unde et subdit et mori lucrum.

VERS. 22. — *Quod si vivere,* etc. Christus est mihi vivere, ut eum magnificem. Quod si est, tunc nescio quid eligam, mori, an vivere. Quasi: Nisi hic fructus esset, non dubium quin mori eligerem ut Christum haberem præmium: et ideo, ne dubitetis mori pro Christo.

VERS. 24. — *Permanere autem,* etc. Ecce quod non sibi melius, sed quod multis expedit, eligit, propter charitatem, quæ præ omnibus eligenda est.

VERS. 25. — *Et gaudium fidei,* etc. Id est: Ut de fide vestra gaudeamus, vel ut vos de fide gaudeatis in ea proficientes. Quod non est nisi ubi est munda conscientia.

VERS. 28. — *Et hoc a Deo,* etc. Etiam quod patimini non a vobis est, sed a Deo: quia pro merito Christi qui Patri obedivit, hæc inter alias gratias data est vobis.

VERS. 29. — *Non solum,* etc. Utrumque ergo ad Dei gratiam pertinet, et fides credentium, et tolerantia patientium, quia utrumque dixit esse donatum.

VERS. 30. — *Quale et vidistis in me.* Quando nu-

des verheratus sum: pro molere pythouissa qua
spiritum malignum exclusi, qua magnum quassom
priebat dominia etc.

CAPUT II.

VERS. 1. — Si qua consolatio, etc. Si vultis ha-
bere consolationem in rebus Christi, id est in venis-
sione peccatorum et in aliis donis, vel si conso-
lari me vultis, si quod solatium charitatis est vobis,
id est si vultis ut charitas ecclesiarum que orant et
bona agunt pro scatribus, sit vobis solatium et con-
fortatio in adversitatibus vestris. Si qua societas spi-
ritus. Propter hanc societatem illi in quos primitus
venit Spiritus sanctus, linguis omnium gentium sunt
locuti. Si qua visera. Id est si affectum pietatis ha-
betis erga me. Non dico ipsam miserationem, id est

Christi que maximo in passione apparuit, tunc de
claritate ejus; et quod et quantum humilitas incre-
tur ostendit. Vrs. 10. — Ut in horde. Hic aperit cui datum
sit nomen Dei; cui omnis creatura flecit genu, id
est Deo. Sed forte diceretur, quod homo adoptione
Deus esset, et sic Christus ex parte verus Deus,
quod ex parte adoptivus erit. Adoptivo autem Deo
non flecit genu creatura; sed verus constat ante
Christum verum Deum esse; enim flecitur genu
non adoptivum. Vrs. 11. — Quia Dominus, etc. Quod hic qu-
dam negant dicentes: Quomodo potest fieri in
horde sit in gloria Dei Patris? sed si adoptivus sit
homo Deus in gloria Dei Patris esse non potest.

VERS. 13. — Deus animi. Nec de ipsa perseveran-
tia domini voluit Deus sanctos suos in viribus suis,
sed in ipso gloriam: qui eis non solum de adje-
torum aequali primo homini dedit, sine quo non
possunt perseverare si velint, sed in eis etiam ope-
ratur et velle, ut quantum non perseverabunt nisi
et possint et velint, perseverandi eis et possibilitate
et voluntate divinae gratiae largitate donetur. Tantum
quippe Spiritu sancto accenditur voluntas, eorum
ut ideo possint quia sic volunt: ideo sic velint, quia
Deus operatur ut velint.

VERS. 14. — Omnia autem. Adjungit patientiam
humilitati, sed in hoc quoque non est nisi
VERS. 15. — Nativitas prava dicitur, id est male-
rum, qui rectum ordinem depravant et pervertunt.

C Qui dicuntur nativi, qui non sunt nativi ex aqua et
Spiritu sancto. Sicur luminaria. Bene sanctos lumi-
naribus comparat. Sicut enim stellas copiam ex-
tinguit nox, sic mentes fidelium adhaerentem celo
sacra Scriptura non obscurat amadana nigritas.

VERS. 20. — Neminem enim, etc. Hoc tempore
multi cum Apostolo mercenarii, sicut vero vel pasto-
res nulli nisi Timotheus.

VERS. 21. — Omnes, etc. Hi sunt mercenarii, qui
sunt tolerandi, quia eadem habent in oculis, quae et
pastores, qui utique sunt diligendi. Fures vero, qui
falsa praedicant, et latrones, qui occidunt, sunt con-
vendendi.

CAPUT III.

VERS. 1. — De castro. Quasi a Hussis que instruiti nos
quomodo debeatis stare in bello contra tribulationes
de caetero pseudoapostolos, ne legatione eis reci-
piatis in oculos, sed fidem Christi solum sufficere ero-
datis. De sinceritate fidei incipit. Scribere. Ut dicitur
magnum scriptura quam prolatione, subdit nos minus
VERS. 2. — Nos enim, etc. Id est: Nos habemus
circumcisionem: hoc voluit dicere Apostolus: Nos
autem ipsam. Circumcisio enim iustitia est. Magis
autem commendat dicendo nos esse circumcisionem,
id est iustitiam, quam dicenda nos esse circumci-
sos, id est iustos: sic tamen ut quae iustitiam di-
cit esse, iustos intelligamus. Quia Scribitur. Act. 10.
Deo, etc. Notat Spiritum Domini, cui iustitia est

exhibitionem misericordiae. Si ista, inquam, vultis
vobis prodesse, implete gaudium meum, id est estote
humiles, unanimes, quod praesertim si habueritis idem
sapere, etc.

VERS. 3. — Nihil per contentionem. Nota contem-
tionem fuisse inter eos. Superiores, etc. Vere hoc
existimandum, quia potest esse in alio aliquid oc-
cultum, quo superior sit, etiam si bonum nostrum,
quo videmur superiores esse, non sit occultum.

VERS. 4. — Non quae sua sunt. Hic docet quo-
modo vitent contentionem et in aera gloriam, et quo-
modo arbitrentur alios superiores, scilicet si consi-
deraverint non sua bona, sed aliorum.

VERS. 5. — Hoc enim sentite, etc. Quasi dicat:
Nemo quisque non querat suum commodum, sed
aliorum, sicut Christus: Ad patientiam et humilita-
tem nos invito. Hoc enim debetis in vobis sentire
quod in Christo fuit: Sicut Christus non quaesivit
sua, sed nostra, ita nos invicem onera nostra por-
temus.

VERS. 6. — Qui cum in forma. Preamittit acta de
Christo, ut hi in quibus est locus abjectionis non
dedignatur humiliari. Non rapinare. Usurpando
quod suum non esset, ut diabolus et primus homo.
Vel non est arbitratus aequalem Deo esse, secun-
dum humanitatem, quod esset rapinam facere, id
est non suum praesumere. Sed semetipsum. Ostensa
altitudine, subdit de humilitate. (Aug. Ench. c. 35. et 36.) Exinavit autem ea
formam servi accipiens, etc. si quisque ad factum
est ut homo. Christus nullum posset habere pec-
catum.

Formam aeri. Non formam Dei amittens: forma
servi accepit, non formam Dei abscessit. Exinavit,
Exinavit est ab invisibilitate suae magnitudinis se
visibilem demonstrare.

VERS. 7. — Factus. Secundum formam servi, qui
erat infectus secundum formam Dei, et etiam quo
Habitu. Hic est conversatione.

VERS. 8. — Humilitatis, etc. (Cursus.) Sponte Fil-
lius Patri obediens, non quasi in servitium, etc. No-
que, ad quod omnium maxime Patrem honoravit.

VERS. 9. — Propter quod. Ostensa humilitate

ut, sed ea servimus soli Creatori exhibenda. Alia est servitas, qua per charitatem jubetur servire invicem, quae Graece dicitur *dulia*. Et non in carne *fiduciam* in carne servit, qui de rebus carnalibus sperat se placere Deo. Cum vero et ipsa caro per bona opera spiritus subditur, spiritus servimus Deo, qui carnem domamus, ut spiritus obtemperet Deo. (Vers. 13. — *Quoniam* et ego, etc.) Ne videatur Apostolus contemere in aliis quod non habet, nec non posse fidere in carne, subdit: *Quoniam*, etc.

VERS. 5. — *De tribu Benjamin*. Tribus Benjamin adhaesit Iudaei, non recedens a templo, quidam facta est separatio in servit Salomons. Tunc enim tribus Juda quae erat regia, et tribus Benjamin, et tribus Levi quae erat sacerdotalis, remanserunt simul, non recedentes a Jerusalem et a templo. (17. 2017)

VERS. 7. — *Propter Christum*. Ne adventum Christi ostenderem, vel nondum factum, vel esse superfluum, gratia enim etiam haec omnia impedimenta non accideret ad gratiam. (17. 2017)

VERS. 8. — *Verumtamen existimo*. Non solum propter Christum habendam ita arbitratus sum, sed etiam si ipsum non possem assequi. Propter hoc solus, scilicet propter scientiam quam de Jero habemus, *provenientem*, exterioris scientiis. *Ut aeterna*. Quasi: Non tantum detrimenta bonorum, sed quae inquinant iam observantem et hoc ideo, ut in futuro Christum habeant premium: et hic sum in illo membrum: quod aliter nequit fieri nisi illa existimem ut aeterna. (17. 2017)

VERS. 9. — *Etiam justitiam*, etc. Si ex lege est justitia, quomodo tua? Nunquid tu tibi imposuisti legem? Deus legem dedit et imposuit, Deus te legi suae obtemperare praecipit. Sed et tua est, quia de lege praemis tua voluntate de legem posse implere existimas. (17. 2017)

(Vers. 10.) Recte dixi: *Non habeo meam justitiam*, etc., usque ad quae ex nostro studio profecta sunt. (17. 2017)

Sed illam, etc. (Aud. *per* imperat a Deo, quae tibi timorem, et quae usque ad omnino tollenda est secundum umbram legalium figurarum. *Justitia in fide*. Justitia scilicet est ens in fide, et sicut ex fide nata est, ita existere non habet, nisi in fide.

VERS. 10. — *Ad cognoscendum*. Subdit commendationem istam per multa quae facit. Facit enim et in alia vita cognoscere Deum perfecte, qui hinc eredit. Et habere resurrectionem, quae nostra resurrectio est virtus et efficacia resurrectionis Christi. Et in hac vita habere societatem in patiendi: nisi enim per fidem, nemo tanta pateretur, et configurationem mortis, id est ut moriantur, sicut ipse, si opus est. (17. 2017)

VERS. 11. — *Occurrant*. Deo in diebus quae non timent, per hoc venturus ad resurrectionem. Vel, occurrant Christo in iudicio quod sanctorum est tantum, veniens prius ad resurrectionem vel ante et gloriosam, quae non est inter mortuos, sed longe ex mortuis, quia fiet omnis resurgant in die iudicii.

A soli tamen iusti gloriosam inimpantur, et occurrant Domino in aera, deportati ab angelis. Impii vero manebunt in terra quousque percipiant terribilem sententiam iudicis.

Non quod jam acceperim. Hoc dicit de se, ne illi quos laudat, ut homines extollantur, sed laborem adderent, ut ipse facit quae tantum est. *Sequitur autem*, etc. Non passibus corporis, sed mentis affectibus et vitae moribus, ut possim esse perfectus iustitiae possessor, qui recto itinere de die in diem spirituali renovatione proficiens, iam perfectus sum ejusdem iustitiae viator. Perfectus enim erat viator, sed nondum ipsius itineris perfectione pervenit. *Si quo modo comprehendam*. Hoc dicit quia difficile est. Et ne videatur superfluum tot pati, cum fidem et

B alia bona habeat, subdit: Merito pro illa gloria tantum laboro, quia non dico quod jam acceperim aliquid: quia si quid gloriae accepi, nihil est ad compensationem futuram. *Aut si quid accepi, ut de cognitione Christi, non dico quod in illa perfectus sum*. Et si ita de me, quid de aliis? (17. 2017)

VERS. 13. — *Quae quidem retro*. Priora acta non quia mala, sed parva ad meritum, sed ad peiora extensus, ut semper proficere in melius. (17. 2017)

VERS. 14. — *Persequor*. Eo usque donec veniam ad destinatum bonum. *Superna vocatioms*. Id est aeternae vitae, ad quam vocat Deus, et ideo digna res est, etc.

VERS. 15. — *Perfecti sumus*. Sciendum quod iustitia qua justus ex fide vivit vera iustitia est, quae licet non immerito in aliquibus iustis pro hujus vitae

O capacitate perfecta dicatur, parva tamen est ad illam magnam, quam cepit aequalitas angelorum: quam qui nondum habet, et propter illam quae iam fuerat, perfectum, et propter istam quae adhuc deerat, imperfectum se esse dicebat. At minor ista iustitia facit meritum, major illa premium. Ideo qui istam non sequitur, illam non assequitur. *Et si quid auster sapitis*, id est, si quid melius ad cultum Dei excogitaveritis, etiam hoc donum Dei esse gratias, quia hoc revelabit vobis. Sed ne qua inde presumptio oriretur, subdit: ad quod pervenitis et item sapiamus: hoc est, non extra regulam discipline sapere, sed quod commune sit et modestum in veritate evangelica. *Verumtamen ad*. Modo imperfecti sumus, modo alteri sapimus, sed tamen necesse est, ut omnes idem de illo sapiamus, ad quod pervenimus, fide et scientia, et ita eadem perveniamus regulam. Id est, opere compleamus. (17. 2017)

VERS. 18. — *Inimicos crucis*. Qui carnis observantias inducunt, crucem superfluum asserunt. (17. 2017)

VERS. 19. — *Quorum Deus ventris est*. Quasi in esca salus, ut deus sit ventris, et gloriantur in providendis ei circumlocis, quod est verba sapere, et quidquid faciunt, pro ventre factum. Vel escas huius ventris sunt, faciunt deum, dum eas iustificare homines dicunt, et gloria eorum in talibus est, unde confundi et erubescere possunt, dum per temporis se iustificari vident. Itaque gloria eorum temporalis perducet eos ad confusionem aeternam. (17. 2017)

VERS. 20. — *Nostra conversatio.* Id est vivendo et A intelligendo simus similes angelis. Unde etiam, id est, præter commoda quæ jam habemus, *etiam Dominum expectamus.*

CAPUT IV.

VERS. 1. — *Gaudium, et consolatio.* Id est per quos in præsentem lætificor et in futuro coronabor. Discipulis enim in agone victoribus, dignus erit corona magister.

VERS. 2. — *Evodiam rogo,* etc. Omnes moneo, sed specialiter Evodiam et Syntichen: quia hæ mulieres religiosæ prædicatores suscipere solebant.

VERS. 3. — *Nomina.* Qui discreti sunt meritis diversas mansiones habebunt in æterna domo. Unde: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt* (Joan. B XIV). *Libro vitæ.* Prædestinatio in qua omnes salvandi prædestinati sunt. Quasi: Nolite, o Philippenses, graviter ferre quod omnes vos in epistola mea sigillatim non nominavi, quia etsi in ea non estis scripti, in libro tamen vitæ continemini.

VERS. 4. — *Gaudete,* etc. Lætatus in fide eorum et operibus, Apostolus ut alacriores sint, optat in hoc studio proficientes gaudere in Domino, et id iterat, ut se in eis vere gaudere ostendat.

VERS. 5. — *Modestia.* Id est rectus modus, ut in Domino sit omne gaudium, et hoc per vos addiscant alii. Vel *modestia nota sit omnibus fidelibus et infidelibus,* ut imitentur ne possint reprehendere. *Dominus prope est,* id est paratus dare quidquid opus est in spiritualibus vel temporalibus. De nulla re sitis solliciti et timidi. Sed petitiones de his quæ vultis impetrare.

VERS. 6. — *Sed in omni oratione.* Oratio et obsecratio, communiter pro se vel aliis, de quibuslibet, at petitio de rebus nominatim necessariis fit. *Innotescant.* Hæc notitia assiduitate fit, et vigilantia orationis. Tunc demum pax custodit corda in Christo. Hoc ideo dicit, quia qui cum Deo habet pacem, non timet mentem adversam. *Apud Deum.* Vel angelis, qui Deo eas offerunt. Unde: Cum oraretis, orationem vestram obtuli apud Deum. Vel nobis innotescant apud Deum per tolerantiam, non apud homines per jactantiam.

VERS. 7. — *Et pax Dei,* id est Deus qui est pax summa, quæ nec cogitari potest, et ideo extra eum nullo opus est. *Exsuperat omnem sensum.* Nostrum, non eorum qui semper vident faciem Patris. Vel pax qua ipse Deus pacatus est, *superat omnem sensum:* præter suum, quia nec nos sic possumus nosse, nec ulli angeli.

VERS. 8. — *De cætero, fratres,* etc. Hactenus contra persecutores et contra pseudopredicatores monuit. De cætero autem in conclusione, quæ ad perfectionem sunt exponit. *Quæcunque justa.* Istud ad proximum. *Sancta,* in propria vita; et ut minus dicatur, *quæcunque sunt amabilia,* id est, amari digna,

ut modestus incessus, humilis sermo et hujusmodi.

Bonæ famæ. (Aug.) Nobis vita nostra, aliis bona fama necessaria est. Proinde quisquis a flagitiorum criminibus vitam suam custodit, sibi benefacit; quisquis autem famam, etiam in alios misericors est.

VERS. 10. — *Gavisus,* etc. Hic commemorat, quod sibi sæpe necessaria miserant, unde alacritatem suam propensiore factam ostendit quia in quo negligentibus fuerant, adhibita solertia iterarunt, ut memores facti apostoli sui fructus emitterent in horreo cœlesti condendos. *Aliquando,* etc. Aliquo tempore, quia non omni potuerunt. *Restoruitis.* Ministrando mihi necessaria. Quæ ministratio dicitur flos, quia inde fructus vitæ æternæ provenit. *Prome.* Quia mihi prodest vestra compassio. Ne autem viderentur aliqua mala causa intermisisse addit: *modo restoruitis,* sed ante eratis occupati et impediti aliquibus adversis.

VERS. 11. — *Non quasi.* Non propter se, sed profectum eorum gaudet.

VERS. 12. — *Scio et humiliari.* Qui penuria non frangitur, a gratiarum actione non retrahitur. Qui rerum temporalium desiderio non accenditur, scit humiliari, id est inopiam pati. *Abundare.* Qui acceptis rebus non extollitur, qui eas ad usum vanæ gloriæ non intorquet, qui solus non possidet quod accepit, sed cum indigentibus misericorditer dividit, scit abundare. Qui acceptis alimentis non ad ingurgitationem ventris, nec plus carni tribuit quam necessitas petit, scit satiari. Qui alimentorum inopiam sine murmuratione tolerat, nec pro necessitate victus agit aliquid, unde anima peccati laqueum incurrat, scit esurire.

VERS. 17. — *Non quia quæro.* Datum est res ipsa quæ datur, ut munus, cibus, potus et hujusmodi. Fructus autem opera bona, et recta voluntas daturis. Unde Dominus in Evangelio non ait simpliciter: *Qui recipit justum vel prophetam,* sed addidit: *in nomine justii vel prophetæ.* Suscipere enim prophetam vel justum, datum est. In nomine justii vel prophetæ hoc facere, fructus est. Etiam pavisse leguntur corvus et vidua. Sed per corvum qui non nomine justii, dato pascebatur, per viduam, fructus, quia sciebat quod hominem Dei pasceret. *Sed fructum.* Il est bonam et rectam voluntatem bonæ operationi adjunctam. Non enim tam gaudet subventum esse suæ necessitati, quam illorum congratulatur fecunditati.

VERS. 18. — *In odorem.* Quæ missa sunt a vobis placent Deo ut odor suavissimus. Comparantur etiam orationi quæ est incensum Dei. Unde dicitur: *Date elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis* (Luc. xi).

VERS. 19. — *Impleat omne desiderium vestrum.* Non in terrenis, sed in gloria. Vel gloria Christi implentur desideria sanctorum, ut ipse Christus inde sit gloriosus.